

Heraldica Varia

DONATIONER

De fyra syskonen, greve Karl Erik Spens, grevinnan Elisabet Spens, grevinnan Gerd Spens, Stockholm, och greve Sven-Henrik Spens, Djursholm, har donerat friherrebrevet i original för utdöda tysk-romerska friherrliga ätten Spens von Boden.

Carl Spens, godsägare i Teschen i Schlesien, i dag beläget på gränsen mellan Polen och Tjeckien, hörde till en från Skottland utvandrad gren av ätten Spens, Bodham. Han upphöjdes den 22 augusti 1781 i Wien i friherrlig värdighet av tysk-romerske kejsaren Josef II. Namnet Spens von Boden är en förtydskning av Bodham.

Vapenskölden är särskilt intressant då den röda balken är belagd med tre granater i stället för, som i den svenska vapenskölden, en svart balk i form av ett bälte med spänne.

DEPOSITIONER

Huvudmannen Adam Giertta, Munsö, har deponerat sköldebrevet i original för adliga ätten nr 1446 Giertta och friherrebrevet i original för utdöda friherrliga ätten nr 138 Giertta samt en stor samling handlingar rörande egendomen Bona på Munsö.

De tre bröderna, löjtnanten vid Livdrabantkåren sedermera generallöjtnanten och presidenten i Krigskollegium Johan Hierta (1666–1740), korpralen vid Livdrabantkåren sedermera generalmajoren Christian Hierta (1671–1746), och vice korpralen vid Livdrabantkåren sedermera översten och chefen för Kalmar regemente Adam Johan Hierta (1674–1739), adlades den 15 januari 1710 i Bender i Turkiet av konung Karl XII med bibehållet namn – Hierta. Ätten introducerades 1719 under nr 1446 med ättenamnet Giertta, till åtskillnad från den redan introducerade obefryndade adliga ätten Hierta nr 121.

Johan Giertta upphöjdes vidare i friherrlig värdighet den 16 februari 1719 i Stockholm av drottning Ulrika Eleonora och introducerades samma år under nr 138, men ätten utgick på svärdssidan med honom

Friherrliga ätten Spens von Boden.

själv 1740. Hans båda yngre bröder upphöjdes i friherrlig värdighet genom kunglig resolution den 6 juni 1720 av konung Fredrik I med beslut om introduktion på Johans nummer men någon sådan blev aldrig av. Då samtliga nu levande medlemmar av ätten Giertta stammar från Christian Giertta innebär det alltså att de är friherrar och friherrinnor men inte introducerade som sådana.

Sköldebrevet från 1710 är speciellt i den bemärkelsen att det är skrivet på papper och helt saknar spår av tofsverk och sigill. Nästan alla sköldebrev är annars skrivna på pergament. Det enda andra sköldebrev som vi vet också är skrivet på papper är för adliga ätten nr 1460 von Soldan. Även det är utfärdat i Bender men 1712. Möjligen kan alltså valet av papper i stället för pergament förklaras med vistelsen i Bender. Vapensköl-

Adliga ätten Giertta nr 1446.

den för den adliga ätten är talande – ett hjärta.

Friherrebrevet från 1719 är också det speciellt i det att det saknar någon utförd vapenritning – ett tomt fält har lämnats. Blasoneringen är dock fullständig. Denna artikel illustreras därför i stället med en bild på Christian Gierttas son, Johan Adam Gierttas (1726–1727) huvudbaner i Munsö kyrka. I det friherrliga vapnets första fält syftar den krönte hästen på den händelse vid slaget vid Poltava då Johan Giertta räddade konung Karl XII genom att ge honom sin häst och det tredje fältet med karolinen som står på ett ben avser de skador Johan Giertta ådrog sig vid samma slag.

I Munsö kyrka hänger huvudbaneret för Johan Adam Giertta (1726–1727).

INVENTERING

Riddarhuset har som tidigare rapporterats i Arte et Marte genomfört inventeringar av adliga begravningsvapen, huvudbaner och epitafier som finns uppsatta i svenska, finländska och baltiska kyrkor. Många bidrag till projektet har tacksamt tillsänts oss av Arte et Martes läsare. Även Finlands Riddarhus har bidragit med omfattande dokumentation vad avser Finland. Inventeringen är inte avslutad och bidrag tas fortfarande emot.

DEPONERING

Vi vill passa på att påminna om möjligheten att på ett tryggt och säkert sätt och utan kostnad deponera sköldebrev i Riddarhusets arkiv. Ta gärna kontakt för närmare information, telefon 08-723 39 95, e-post goran.morner@riddarhuset.se.

Vi är också tacksamma för aktuella uppgifter om innehav av sköldebrev, i privat ägo eller på offentliga institutioner. ☞

Göran Mörner, riddarhusgenealog

FOTO: GÖRAN MÖRNER.